

Kunnen ‘stellingen’ ons helpen om zinvol de Reformatie te herdenken?

Een toelichting bij het maken van eigentijdse stellingen

Van toen naar nu

1. In 2017 zal het 500 jaar geleden zijn dat Maarten Luther zijn 95 stellingen publiceerde en daarmee een proces van kerkhervorming op gang bracht. In de Middeleeuwen kende Europa slechts één ‘katholieke’ kerk. Niettemin waren er voor Luther al verscheidene bewegingen geweest die veranderingen in de kerk nastreefden. Deze voorlopers van de Hervorming hebben allen het ‘terug naar de bijbel’ verkondigd. Deze voormannen hebben gestreefd naar bijbelvertalingen in de volkstaal. Het betreft Pierre Valdez (1140-1218), één der voormannen van de beweging der Waldenzen in Zuid-Frankrijk; John Wycliffe (1330-1384) uit Engeland en bekend als vertaler van de bijbel in het Engels en Jan Hus (1370-1415) uit Bohemen. Geen van deze bewegingen heeft op Europese schaal weerklank gevonden. Het is pas een eeuw na Jan Hus dat de geschriften van Maarten Luther in Duitsland een brede reformatiebeweging op gang brachten. Men stelt het symbolische begin ervan in 1517, toen Luther zijn 95 stellingen tegen de aflaat publiceerde. De Reformatiebeweging sloeg aan en heeft zich snel uitgebreid van Duitsland naar Frankrijk, Zwitserland en de rest van Europa.

2. Inderdaad heeft Luther zijn bezwaren tegen de praktijk van de aflaten geformuleerd in de vorm van stellingen, zoals toen gebruik was in academische kringen. Hij onderstreept in deze stellingen dat de vergeving van zonden, de rechtvaardiging, niet de beloning is van goede werken, noch het gevolg van het kopen van een aflaat. Met deze stelling valt hij ook de paus aan, die immers geen gezag heeft om zonden te vergeven door middel van een aflaat en die niet de rol heeft een bemiddelaar tussen God en mens te zijn. De stellingen werden gedrukt en vonden verbazingwekkend snel hun weg, zelfs tot in Rome. Het was niet Luther’s bedoeling te breken met de pauselijke kerk, maar zijn geschriften werden weldra in de ban gedaan. Hij bracht zodoende de beweging van de Reformatie op gang.

3. En jawel, stellingen bevatten ideeën! De reformatoren uit de 16^e eeuw moesten zich verantwoorden voor hun gedachtengoed en hebben daarbij gezocht naar een nieuwe beleving van het christelijk geloof. Dit heeft tot gevolg gehad dat een groot aantal geloofsbelijdenissen geformuleerd werd. Kerkhistorici tellen er meer dan twintig. De VPKB heeft uit deze reeks drie geloofsbelijdenissen gekozen waarvan zij zich erfgenaam weet: de Augsburgse geloofsbelijdenis, de Confessio Belgica en de Heidelbergse catechismus.

Het formuleren van stellingen is een eerste stap geweest op weg naar het omschrijven wat het christelijk geloof inhoudt en hoe dit tot uitdrukking komt in het samen kerk zijn. Stellingen kunnen daarbij een middel zijn om van het gemeenschappelijk geloof te getuigen.

4. In 2017 willen we als protestantse kerken het blijvende belang van de Reformatie onderstrepen, ook voor onze tijd. Vijf eeuwen na de Reformatie bevinden de kerken van protestantse signatuur zich in een heel ander geestelijk en religieus klimaat. De protestanten in België vormen al eeuwen lang een kleine minderheid. Niettemin vormt het reformatorische erfgoed, zijn traditie en zijn gedachtengoed, nog steeds een belangrijke inspiratiebron voor onze tijd.

Het woord 'protestant' komt van het latijnse 'pro testare', 'getuigen van iets in positieve zin'. Protestanten zijn geen oproerkraaiers. Wij hopen dat de Verenigde Protestantse Kerk van België publiekelijk van haar geloof, haar overtuigingen en haar hoop zal getuigen ter gelegenheid van 500 jaar Reformatie. De werkgroep REFO 2017 meent dat dit reeds vorm kan krijgen in het opstellen van stellingen voor onze tijd. We stellen concreet voor dat elke gemeente één of meerdere stellingen formuleert en dat deze stellingen vervolgens zullen worden voorgesteld tijdens de Algemene Kerkvergadering die in mei 2017 zal plaats vinden.

5. Wat het onderwerp van de stellingen betreft stelt de werkgroep een aantal thema's voor. Aan u de keus. Er zijn verschillende vormen van stellingen, maar de meeste worden geformuleerd om twee redenen: om het belang te onderstrepen van overtuigingen die ons ter harte gaan en die we onder de aandacht willen brengen of om tegenover opponenten een mening te verduidelijken. In beide gevallen is het wenselijk dat de stelling wordt toegelicht zodat de reden voor deze stelling duidelijk wordt gemaakt. Verderop geven we enkele voorbeelden.

De thema's

1) **Apologetiek**. We leven in een samenleving die God steeds meer tussen haakjes zet. Hoe kunnen wij zinvol ons geloof en onze hoop onder woorden brengen? Is het christelijk geloof nog geloofwaardig? (zie 1 Petrus 3:15).

2) **Maatschappij**. Welke rol kunnen protestanten en protestantse kerken spelen in een maatschappij waar neutraliteit het wachtwoord is? Kunnen kerken een rol spelen in het publieke debat? Heeft de belofte van een Koninkrijk dat niet van deze wereld is ook betekenis voor de maatschappij? Wat is het erfgoed van de Reformatie dat mede de huidige maatschappij heeft gevormd (tolerantie, vrijheid van meningsuiting, respect voor minderheden, ...)?

3) **Oecumene**. Sinds de Reformatie heeft de katholieke kerk een grote evolutie ondergaan in haar praktijk en haar onderwijs, terwijl ook de protestantse kerken evolueren; zij leggen nu meer het accent op spiritualiteit en geloofsbeleving dan op leerstelling. Hoe kan de band met de katholieke kerk heden vorm krijgen?

Praktisch

De werkgroep REFO 2017 stelt voor dat:

- Gedurende de periode september - december 2016 elke gemeente activiteiten organiseert rond het thema Reformatie, teneinde de historische kennis en het begrip van de gevolgen ervan te verdiepen.
- In 2015 is er een REFO magazine gepubliceerd. Dit nummer kan dienen als leidraad bij de studiebijeenkomsten. Het is geschreven rond de 'zes sola's' van de Reformatie. Bij sommige gemeenten slaat deze aanpak niet aan en kunnen andere thema's worden aangehouden.
- Vervolgens formuleert iedere gemeente één of meerdere stellingen volgens de voorgestelde thema's.

- De stellingen zouden eind 2016 moeten worden ingediend. Dit kan via een interactieve website www.REFO2017.be , maar ze kunnen ook direct worden gestuurd naar het bureau van de VPKB (uniprobelskynet.be) ter attentie van de werkgroep REFO 2017.
- Het is aan te bevelen dat elke gemeente haar district op de hoogte houdt van haar stellingen. De districten kunnen vervolgens ook enkele gemeenschappelijke stellingen formuleren.
- De werkgroep REFO verzamelt de stellingen, groepeerd één en ander en zal voor vertalingen zorgen.
- Het resultaat wordt gedeeld met de werkgroep RANA/AKV 2017 die de bijeenkomst in mei 2017 voorbereidt.
- Tijdens de AKV wordt het resultaat publiek gemaakt.

Hoe kunnen we dit uitwerken?

Enkele voorbeelden van stellingen. Dit zijn uiteraard slechts voorbeelden, maar misschien zetten ze u op een spoor.

a) De 95 stellingen van Luther betreffen de verzoening, de vergeving van zonden, de aflaten en het gezag van de paus in dezen. Bij stelling 33 bevinden we ons in het hart van het debat:

Stelling 33: "Men kan zich niet genoeg hoeden voor hen die de aflaat van de paus een onschatbare gave Gods noemen waardoor de mens met God verzoend wordt."

b) De uitspraak dat alleen de Schrift normatief is om de wil van God te verstaan (het 'sola scriptura' van de Reformatie) houdt in dat iedere gelovige zelf zich op het woord van de Bijbel kan verlaten, zonder dat daar gezag van een derde aan te pas komt. Uiteindelijk heeft deze houding ook gevolgen buiten de kerk. Machten of gezagsdragers kunnen niet een bepaalde mening opleggen aan het publiek; waar dit wel gebeurt is er sprake van een autoritaire dictatuur.

Stelling: Iedere persoon heeft recht op vrijheid van geweten.

c) In de huidige maatschappij zijn velen op zoek naar zingeving. De belangstelling voor een spirituele dimensie neemt toe. De protestantse/evangelische kerken hechten veel belang aan een authentieke geloofsbeleving en spiritualiteit. Hoewel een warme en enthousiaste geloofsbeleving belangrijke elementen zijn in een christelijke gemeenschap en binnen de eredienst, moet er toch sprake zijn van een gemeenschappelijke geloofsinhoud.

Stelling: Een kerk die zich niet baseert op een gemeenschappelijke geloofsbelijdenis zal niet kunnen overleven.

De werkgroep REFO 2017 is de initiatiefnemer van heel dit gebeuren. Deze is samengesteld uit vertegenwoordigers van districten en adviseurs.

Vertegenwoordigers van districten: Erik Mink - Brabant FR (moderator), Helen Blow - OWVI (secretaresse), Annette Panhuis - ABL, Annie Keizer - Liège, Darius Tomczak - Liège, Emmanuel Coulon - HONL. Adviseurs: dr. Hugh Boudin - prof. em., pasteur Thorsten Jacobi – Lutherse kerk Antwerpen, Marian Kneteman – communicatie vpkb.